

تنبیه بدنی زن و کرامت انسانی او با توجه به آیه ۳۴ سوره نساء

تألیف:

مستر رضا باقی زاده

استادیار دانشکده زاد اسلامی واحد آشتیان

اشارات و شباه

توجه! تکثیر کتاب بدون اجازه از ناشر و فروش آن، نادرست و نامشروع است و موجب رواج بی‌اعتمادی و بروز پیامدهای ناگوار در زندگی خود و فرزندانمان می‌گردد!

۱۵۸۴۵۹۴
۱۳۹۲، ۱۳، ۲۱

انتشارات شب‌نامه

تنبیه بدنی زن و کرامت انسانی او	:	خوان کتاب
با توجه به آیه ۳۴ سوره نساء	:	
رضا باقی‌زاده	:	نویسنده
محمد باقی‌زاده، منیژه گلستانی	:	تألیف
احسان طاهر نژاد	:	مدیر تولید
صدیقه رحمان دوست	:	صفحه آرای
ایمان طریقه‌دار	:	ویراستار
احمد شمس‌الحمایه	:	کارشناس چاپ و صحافی
اکبر سید منیری فشی	:	نسخه‌پردازی
اول، اسفند ماه ۱۳۹۰	:	نوبت و سال چاپ
۱۰۰۰ نسخه	:	شمارگان
رقعی	:	قطع
۱۹۳ صفحه	:	تعداد صفحات
۱۱۰۰۰ تومان	:	قیمت
۹۷۸-۶۰۰-۹۹۶۹۶-۰-۹	:	شابک
انتشارات شب‌نامه	:	ناشر
شهریار، وائین، میلاد ۳، گلشن ۸، پلاک ۱	:	آدرس
۰۹۱۲۸۵۵۱۱۳۵	:	تلفن تماس
۰۹۱۲۷۵۶۴۹۹۰	:	فروش و پخش
۰۹۱۰۰۷۴۰۹۹۳	:	شماره پیام‌رسان
www.aparat.com/Shabnama96	:	آپارات
Shabnama96@chmail.ir	:	رایانامه (ایمیل)
www.Shabnama96.ir	:	وبسایت

فهرست مطالب

۱۷.....	مقدمه
۱۸.....	هدف اصلی تحقیق
۱۸.....	اهداف فرعی تحقیق
۱۸.....	آیه نشر

فصل اول: شأن نزول آیه نشوز

۲۳.....	شأن نزول
۲۶.....	زمان نزول

فصل دوم: نشوز زن، معنا، انگیزه‌ها و مراجع رجوع

۳۱.....	نشوز در لغت
۳۳.....	نشوز در اصطلاح فقه و فقها
۳۳.....	اول: تاریخچه نشوز و تمکین در کلام فقها
۳۶.....	دوم: رابطه نشوز و تمکین
۳۶.....	سوم: تمکین و نشوز مربوط به زن و مرد و یا .....
۳۷.....	مفهوم نشوز

- نشوز در حقوق ۴۲
- معنای نشوز در روایات ۴۷
- انگیزه‌های نشوز زن ۴۸
- واژه تخافون ۴۹
- مراحل برخورد مرد با نشوز زن ۵۲
- مرحله اول: پند و اندرز (گفت‌وگوی سازنده) ۵۳
- مرحله دوم: کناره‌گیری از بستر زن ۵۵
- ۱- پشت کردن مرد به زن در بستر او و اظهار بی‌مهری ۵۵
- ب. خوابیدن در دو رختخواب جداگانه در یک یا دو اتاق ۵۷
- ج. خن‌گیری / آمیزش با زن ۵۸
- د. درشت‌سخن‌گویی و زندانی کردن در خانه ۵۸
- ه. ترتیب ۵۸
- زمان مفارقت ۵۹
- سؤال: ۵۹
- پاسخ: ۶۰
- مرحله سوم: تنبیه بدنی ۶۱
- زدن؛ حق مرد یا حکمی به سود او؟ ۶۲
- در صورت اصلاح زن ۶۴

فصل سوم: تنبیه بدنی زن و کرامت انسانی او

- شبهه ۶۷
- پاسخ: ۷۱
- رویکرد اول: ضرب به معنای کتک زدن (تنبیه بدنی) ۷۱

- دیدگاه اول: زدن با شرایط و اهداف خاص (قول مشهور)..... ۷۱
۱. قصد اصلاح..... ۷۶
۲. خفیف بودن..... ۸۰
- سؤال:..... ۸۵
- پاسخ:..... ۸۵
- الف: کنایه از خفیف بودن..... ۸۶
- ب: قصد مزاح و ملامت..... ۸۶
- ج: معنای احقر..... ۸۷
۳. زدن در حالت مرحله..... ۸۷
۴. غرامت دادن مرد در صورت ایجاد جراحت..... ۸۸
- الف: جزای دوزخ را قبل از کتک زدن..... ۸۹
- ب: تعبیر عاطفی..... ۹۰
- ج: منافات کتک زدن با نیت دادن مردن..... ۹۱
- د: قصاص در قبال کتک زدن..... ۹۲
- ه: سیره پیامبر بر عدم کتک زدن زن..... ۹۳
- جمع بندی دیدگاه اول:..... ۹۹
- نقد و بررسی:..... ۱۰۲
- دیدگاه دوم: تسخیم تهدیدی..... ۱۰۵
- نقد و بررسی:..... ۱۰۸
- دیدگاه سوم: شرایط بحرانی جنگ..... ۱۱۰
- نقد و بررسی:..... ۱۱۱
- دیدگاه چهارم: رعایت فرهنگ جامعه..... ۱۱۲
- نقد و بررسی:..... ۱۱۴
- دیدگاه پنجم: ادامه تغییرات..... ۱۱۴
- نقد و بررسی:..... ۱۱۵

- ۱۱۷..... رویکرد دوم: ضرب به معنایی غیر از تنبیه بدنی.....
- ۱۱۷..... دیدگاه اول: ضرب به معنای تلطیف و مهربانی.....
- ۱۱۹..... نقد و بررسی:.....
- ۱۱۹..... دیدگاه دوم: ضرب نوعی تعزیر و انجام آن به دست حاکم شرع.....
- ۱۲۱..... نقد و بررسی:.....
- ۱۲۷..... دیدگاه سوم: ترک خانه و دوری از محیط زندگی.....
- ۱۳۲..... قول مختار:.....
- ۱۳۳..... ضرب زنجیر و سنگ لغت.....
- ۱۳۴..... اسه ممال ضرب در قرآن.....
- ۱۳۴..... موعظه بر خمس حقایق (= مثل زدن و القای حکمت):.....
- ۱۳۵..... مسافرت به سرعت بر رفتن.....
- ۱۳۷..... روگردانی و سرفتن.....
- ۱۳۷..... پایین کشیدن و روگردانی و سرفتن.....
- ۱۳۸..... بی خبر کردن و قطع ارتباط.....
- ۱۳۸..... سر بریدن.....
- ۱۳۹..... ایجاد مانع و حصار کشی.....
- ۱۴۰..... تعیین.....
- ۱۴۰..... باز کردن.....
- ۱۴۰..... مهر کردن.....
- ۱۴۱..... جدا کردن.....
- ۱۴۲..... فرود آوردن.....
- ۱۴۳..... کتک زدن.....
- ۱۴۳..... معنای ضرب در روایات.....

فصل چهارم: نشوز مردان و حکم آن

۱. آیه نشوز مردان ۱۴۹
۲. شأن نزول آیه ۱۵۰
۳. معنای نشوز مرد ۱۵۰
۴. انحراف‌های نشوز مردان ۱۵۱
۵. وظایف زن در قبال نشوز مرد ۱۵۲
۶. دلیل عدم بتر زن ۱۵۸
- در باره مسلم بودن مسئله ۱۶۳
- در باره اشاره آیات نشوز ۱۶۴
- در باره اطلاق ادله ۱۶۵
- در باره روایت ابوبصیر از امام صادق علیه السلام ۱۶۵
۷. دلیل عدم کتک زدن زن ۱۶۷
- نشوز مردان و قانونی مدنی ۱۷۱
- چند نکته درباره آیه نشوز مردان ۱۷۱
۱. کفایت ترس از نشوز برای اقدام زن ۱۷۱
۲. اقدام بدون دخالت دیگران ۱۷۲
۳. عدم گناه گذشت زن از حقوق خود ۱۷۲
۴. اقدام به گذشت در اختیار زن ۱۷۳
۵. بخل؛ علت فروپاشی خانواده‌ها ۱۷۴
۶. ترغیب مردان به «احسان» و «تقوا» در زندگی زناشویی ۱۷۵
- کتاب‌نامه ۱۷۷

مقدمه

یکی از نیازهای امروز جامعه اسلامی، پاسخ به شبهاتی است که فکر و ذهن خیلی ها، ویژه جوانان را به خود مشغول کرده است. از جمله شبهاتی که در نظام خانواده وجود دارد بحث تنبیه بدنی زن است، که در آیه ۴۱ سوره نساء آمده است.

تنبیه بدنی زن از پدیده‌ای اجتماعی است که محدود به زمان و جامعه خاصی نیست و در تمامی جوامع و فرهنگ‌ها وجود دارد. اما چرا قرآن دستور به تنبیه بدنی زنان داده است؟ دین اسلام که زندگی خشونت‌بار و وضع نکبت‌بار زنان را در زمان جاهلیت دگرگون کرد و آنان را از زنده به گور شدن و محرومیت از حقوق اجتماعی و مالی، رهایی بخشید، چگونه به این مطلب حکم می‌کند؟!

این آیه یکی از بحث‌انگیزترین آیات نزد مفسران بوده و نظریات متفاوت و گاه متناقضی از سوی آن‌ها بیان شده است که بعضاً تأثیر مقتضیات تاریخی را در تفسیر این آیه نشان می‌دهد.

این کتاب که درباره این مسئله تدوین یافته در چند فصل سامان

یافته است:

فصل اول: کلیات تحقیق و شأن نزول آیه.

فصل دوم: بحث نشوز در لغت و اصطلاح، انگیزه‌های نشوز زن و محل برخورد مرد با نشوز زن.

فصل سوم: طرح شبهه تنبیه بدنی زن و کرامت انسانی وی و پاسخ‌های محققان و نقد و بررسی آنها.

فصل چهارم: نشوز مردان، انگیزه‌های آن و وظیفه زن در برابر نشوز مرد.

هدف اصلی تحقیق

۱. پاسخ به این سؤال: آیا تنبیه بدنی زن به دست مرد، با کرامت انسانی او سازگاری دارد؟

اهداف فرعی تحقیق

۲. انگیزه‌های نشوز زن چیست؟

۳. شیوه‌های رویارویی با نشوز و سرکشی زن چیست؟

۴. وظیفه مرد در صورت اصلاح زن چیست؟

آیه نشوز

خداوند در قرآن می‌فرماید:

﴿الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا آتَفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ فَالصَّالِحَاتُ قَانِتَاتٌ حَافِظَاتٌ لِّلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ وَ اللَّاتِي تَخَافُونَ نُشُوزَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَاهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ وَاضْرِبُوهُنَّ فَإِنْ أَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا كَبِيرًا﴾^۱

مردان، سرپرست زنانند، به دلیل آن که خدا برخی از آنان را بر برخی برتری داده و [نیز] به دلیل آن که از اموالشان خرج می کنند. پس، زنانِ درست کار، فرمان بردارند [و] به پاسِ نجاتِ خدا برای آنان [حفظ کرده، اسرارِ [شوهرانِ خود] را حفظ می کنند. و زنانی را که از نافرمانی شان بیم دارید، [نخست] پندشاید بید و [بعد] در خوابگاه ها از آن ها دوری کنید و [اگر تأثیر نکرد] آنان را بزنید؛ پس اگر شما را اطاعت کردند، [دیگر] بر آن ها هیچ راهی [برای سرزنش] مجوید، که خدا والای بزرگ است.

امید است که این پژوهش بتواند به سهم خود، گامی در جهت فهم بهتر یکی از آیات قرآن بردارد و بدین سان، کرامت زن را پاس دارد. در آخر از همه کسانی که در به ثمر رسیدن این مجموعه مدد رسانم

بودند، از جمله آقای امید طاهر نژاد، مدیر مسئول انتشارات شبیما که زحمت نشر آن را به عهده گرفتند، تشکر و قدردانی می‌کنم. از خوانندگان گرامی درخواست می‌گردد انتقادهای و پیشنهادهای خود را به رایانامه reza.baghizadeh@gmail.com ارسال فرمایند.

رضا باقی‌زاده

زمستان ۱۳۹۶